

Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi/Journal of Atatürk Yolu, 75 (2024), 213-230.

Geliş/Received: 01.07.2024

Kabul/Accepted: 17.10.2024

DOI: 10.46955/ankuayd.1507929

(Araştırma Makalesi/Research Article)

SAVAŞ ALANLARINDAN SPOR SAHALARINA: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI ULUSLARARASI BİR ETKİNLİK OLARAK MÜTTEFİKLER ARASI OYUNLAR (22 HAZİRAN-6 TEMMUZ 1919)

FROM BATTLEFIELDS TO SPORTS FIELDS: THE INTER-ALLIED GAMES AS AN INTERNATIONAL EVENT AFTER THE FIRST WORLD WAR (JUNE 22-JULY 6, 1919)

MUSTAFA MUTLU*

ÖZ

22 Haziran – 6 Temmuz 1919 tarihlerinde Paris'te düzenlenen Müttefikler Arası Oyunlar, uluslararası spor tarihinde özel bir yere sahip olan çok sporlu bir etkinliktir. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden kısa bir süre sonra Amerikan Seferi Kuvvetleri (AEF) ve Genç Erkekler Hıristiyan Cemiyeti (YMCA) tarafından organize edilen ve İtilaf Devletleri arasında düzenlenen bu etkinlik, galip gelen farklı milletlere mensup askeri personel arasında dostluk ve dayanışmayı teşvik etmeyi amaçlamıştır. Olimpiyat Oyunları'na benzer bir yapıya sahip olan Müttefikler Arası Oyunlarda, atletizm, yüzme, boks, futbol, tenis, güreş, atıcılık, binicilik gibi birçok spor dalında yarışmalar düzenlenmiştir. Etkinlik, askeri rekabetin ötesinde, savaşın getirdiği yıkım ve kayıpların ardından barış ve kardeşlik mesajı vermek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Müttefikler Arası Oyunlar, sporun birleştirici gücünü vurgulayarak, savaş sonrası dönemde uluslararası dostluğun ve iş birliğinin önemini ortaya koymuştur. Bu makale, Müttefikler Arası Oyunların kökenlerini, organizasyonunu ve etkisini araştırarak, savaş sonrası yeniden yapılanma, uluslararası ilişkiler ve küresel spor müsabakalarının evrimi bağlamında önemini analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müttefikler Arası Oyunlar, YMCA, AEF, Elwood Stanley Brown, General Pershing, Olimpiyatlar.

ABSTRACT

Held from June 22 to July 6, 1919 in Paris, the Inter-Allied Games were a multi-sport event with a special place in the history of international sport games. Organized by the American Expeditionary Forces (AEF) and the Young Men's Christian Association (YMCA) shortly after the end of the First World War, this event between the Allied Powers aimed to promote friendship and solidarity among military personnel of different victorious nations. In the Inter-Allied Games, which had a similar structure to the Olympic Games, organized competitions in many sports such as athletics, swimming, boxing, football, tennis, wrestling, shooting and horse riding. Beyond military competition, the event was organized to send a message of peace and brotherhood after the destruction and losses brought by the war. By emphasizing the unifying power of sports, the Inter-Allied Games demonstrated the importance of international friendship and cooperation in the post-war period. This article explores the origins and impact of the Inter-Allied Games, analyzing its significance in the context of post-war reconstruction, international relations and the evolution of global sport competitions.

Key Words: Inter-Allied Games, YMCA, AEF, Elwood Stanley Brown, General Pershing, Olympics.

* Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, mmutlu@bartin.edu.tr, ORCID: [0000-0002-3357-4567](https://orcid.org/0000-0002-3357-4567)

Extended Abstract

The Inter-Allied Games held in Paris, were a major one-off international sporting event symbolizing the ideals of unity and reconciliation in the immediate aftermath of the First World War. Held in Paris from June 22 to July 6, 1919, these games were organized as a means of fostering camaraderie and solidarity among the Allied nations following the conclusion of World War I. The event was not only an exhibition of athletic prowess but also a symbolic movement towards peace and international cooperation in the war's aftermath.

The concept of the Inter-Allied Games emerged shortly after the armistice of November 1918. The originator of the Games was Elwood Stanley Brown, athletic director at the Young Men's Christian Association (YMCA). The origins of the Games go back about a decade. In 1910, thanks to the efforts of Brown, who was sent to the Philippines by the YMCA, competitions known as the Far Eastern Games were organized. People from three different races - the Philippines, China and Japan - who would not normally come together, came together on the sports field through the games and formed the basis of a new and mutual respect for each other. These games proved the unifying power of sport, building bridges of peace and understanding between societies with different cultural backgrounds.

Brown, who was sent to France by the YMCA after America's entry into the First World War, prepared an athletics program for the demobilization period, similar to the Far Eastern Games, based on his past experiences. Being aware of the need to keep soldiers' morale high and meet their physical needs in their free time, Brown, in collaboration with the American Expeditionary Forces (AEF), proposed an athletic competition that would bring together soldiers from various Allied nations.

The concept was quickly embraced by the other Allied military leaders, who recognized the value of such an event in boosting morale and fostering unity among soldiers who had fought together on the battlefields.

The games were hosted at the Pershing Stadium in Paris, a facility constructed specifically for the event with funding and labor provided by the American military. The stadium, which could accommodate 25,000 spectators, was completed in a remarkably short time, reflecting the determination and collaborative spirit of the Allies.

Eighteen countries and colonies responded positively to the invitation of General Pershing, Commander of the AEF, for the Inter-Allied Games on January 9, 1919. The states participating in the Games are as follows: Australia, Belgium, Brazil, Canada, England, Italy, China, Czechoslovakia, France, Portugal, Greece, Romania, Guatemala, Newfoundland, New Zealand, Yugoslavia, Serbia and Hejaz. Each nation fielded teams in various sports, and the event drew around 1,500 athletes. The Inter-Allied Games featured a wide array of sports, reflecting the diverse athletic traditions of the participating nations. The sports program of the Inter-Allied Games included military activities (pistol shooting, tug of war and grenade throwing), team sports (baseball, basketball, cricket, football, rugby and water polo), individual sports (athletics, equestrian, golf, swimming, boxing, fencing, wrestling and tennis), as well as performances by the Arab delegation (armed dancers and horsemen) and camel races.

The Inter-Allied Games were significant for several reasons. Firstly, the Games emerged as a solution to the concerns of moral decadence and leisure time during the demobilization process of the American army, which was planned to remain in Europe until 1920 after the First World War. It was also intended to create an image of power in the new political conjuncture that emerged in the post-war period.

Secondly, they represented a tangible manifestation of the camaraderie and mutual respect that had developed among the Allied forces during the war. Soldiers who had fought side by side now competed against each other in a spirit of goodwill and sportsmanship.

Thirdly, the Inter-Allied Games were used as a diplomatic tool by some countries for different reasons. States whose political existence was still uncertain, such as Romania and Czechoslovakia, saw the Games as an opportunity to intensify the visibility of their identity. Brazil saw the games as an opportunity for men to develop the moral and physical strength they would need in the future, while states such as Belgium and France wanted to maintain wartime friendly relations by more or less honoring the terms of the invitation.

Lastly, the Inter-Allied Games were a promising development for the continuation of the modern Olympics, which could not take place due to the First World War. In Olympic history, the last Olympics were held in Stockholm in 1912 and the planned Olympics in Berlin in 1916 did not take place due to the First World War. While there was

uncertainty about whether the Olympics would be held in 1920, these games which were held a year before, gave important clues for the Olympics in terms of the number of participants and the quality of the athletes. In short, the Inter-Allied Games made history by demonstrating the healing power of sport and its potential to reunite humanity.

Giriş

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk büyük uluslararası spor etkinliği bilinenin aksine 1920 yılında Anvers'te gerçekleştirilen Olimpiyat Oyunları değil, mütarekeden birkaç ay sonra, 22 Haziran - 6 Temmuz 1919 tarihleri arasında Paris'te düzenlenen Müttefikler Arası Oyunlardır.¹ Müttefikler Arası Oyunlar'a giden süreç ise Birinci Dünya Savaşı döneminde başladı.

Birinci Dünya Savaşı döneminde spor, askeri yaşamın önemli bir parçası haline geldi. İngiliz General Charles Harington, İtilaf Devletleri'nin Birinci Dünya Savaşı'ndaki zaferinde ve moralin korunmasında boks eldiveni ve futbolun belirleyici bir rolü olduğunu ifade etmişti. Öyle ki cephe gerisinde ve askerî üslerde spor birçok askerin hayatında önemli bir yer edinmişti. Spor faaliyetleri, eğlence sağlayarak ve sivil kıyafetli askerlerden oluşan orduya ev ortamını ve sivil hayatı hatırlatarak moralin yükseltilmesine büyük katkı sağladı. Bu sayede askerler, zor şartlar altında bile motivasyonlarını koruyabildi.²

1917 yılına kadar sporun bu şekilde ordu tarafından resmi ya da yaygın bir kullanımı söz konusu değildi ancak bu tarihten itibaren sporun fiziksel zindelik ve eğlence programlarında yaygın bir şekilde kullanılması o kadar büyük bir teveccühle karşılandı ki, savaşın sonlarına doğru birçok yetkili, Avrupa'da savaş alanlarındaki etkisi sebebiyle sporu takdir eder hale geldi.³

Bu gelişmelerin yaşanmasında 6 Nisan 1917 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Birinci Dünya Savaşına girmesinin büyük etkisi oldu. The American Expeditionary Forces (AEF)⁴ adıyla anılan Amerikan Seferi Kuvvetleri ve The Young Men's Christian Association (YMCA)⁵ adıyla bilinen Genç Erkekler Hıristiyanlar Cemiyeti'nin Avrupa'da ortaya koyduğu çalışmalar bu fikri dönüşümü sağladı.

AEF ve YMCA, Kasım 1917'den itibaren Avrupa'da bulunan Amerikan birlikleri için atletik eğitim programları organize etti. Savaş süresince YMCA Amerika Birleşik Devletleri'nden Avrupa'ya büyük miktarda spor ekipmanı taşıdı. Bu ekipmanlar arasında beyzbol malzemeleri, basketbol topları, voleybol ağıları, kapalı mekân beyzbol ekipmanları, boks eldivenleri, tenis raketleri ve çeşitli spor malzemeleri bulunmaktaydı. Bu taşınan ekipmanlar, askerlerin ve savaş esirlerinin eğlenmesi için kullanıldı ve zamanla bireysel ve kitlesel spor müsabakaları, yarışmalar ve ligler düzenlemek için bir temel oluşturdu. Yapılan bu faaliyetler özellikle askerin el becerilerini, kuvvetlerini, hızlarını ve dayanıklılıklarını geliştirmeye katkı sağladı. Bu nedenle savaşın ilerleyen dönemlerinde spor askeri rutinin bir parçası haline geldi.⁶

Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren Mütareke, Amerikan hükümetini ordunun nasıl terhis edileceği ve askerlerin ABD'ye nasıl döndürüleceği konusunda belirsiz bir durumda bıraktı. Buna ek olarak, Ordu'nun Avrupa'da işgal kuvvetleri olarak kalması planlanan birliklerin ihtiyaçlarını en iyi nasıl karşılayacağı konusunda da net bir fikri yoktu. Ancak Ordu, kısmen savaş sırasında oluşturulan spor ve atletizm programını devam ettirerek askerlerin eğlendirilmesi gerektiğinin farkındaydı. Ancak ordu, yeni ihtiyaçlara yanıt olarak savaş sonrası spor programında da değişiklikler başlattı. Silahlı kuvvetler atletizmi yeni amaçlara hizmet edecek ve yeni şekillerde yürütülecekti. Fiziksel zindelik ve moral atletizm yoluyla desteklenecekti, ancak ABD'nin diplomatik ihtiyaçları da aynı şekilde desteklenecekti. Savaşın sonunu potansiyel olarak zorlu bir terhis dönemi takip ettiğinde, birçok askerin hemen eve dönemeyeceği fark edildi. Amerikan askeri hiyerarşisi, askerleri meşgul etmek ve onları makul ölçüde

¹ Thierry Terret, "Les quatre enjeux des Jeux interalliés de 1919", *L'Empreinte de Joinville, 150 ans de sport*, Les Cahiers de l'INSEP, hors-série, (2003), 121.

² Tony Mason, "The military, sport and physical training", *Routledge Handbook of Sports Development*, Ed. Barrie Houlihan and Mick Green, Routledge, 2011, 46.

³ Guy Lewis, "The Military Olympics at Paris, France, 1919", *Physical Educator*, 31/4, (1974), 172.

⁴ Birinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'ya gönderilmiş olan Amerikan birlikleridir.

⁵ 1844 yılında Londra'da kurulmuş olan YMCA, Hristiyan hayatının ve kültürünün yayılmasını ve dünya çapında toplumların fiziksel, sosyal ve ruhsal gelişimini destekleme amaçlayan bir örgüttür. YMCA, spor tesisleri, eğitim programları, konaklama hizmetleri ve çeşitli gençlik etkinlikleri sunarak bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmuştur. Hristiyan temelli olsa da, herkese açık olup, birçok ülkede faaliyet göstermiştir.

⁶ Tomáš Tlustý, "Českoslovenští sportovci a jejich účast na Pershingově olympiádě", *Studia sportiva*, 11/1, (2017), 68-69.

memnun etmek için sporu bir araç olarak benimsedi. İşte bu süreçte, fiziksel zindeliği teşvik etmeyi, morali yükseltmeyi ve galip İtilaf Devletlerine mensup askeri personel arasında dostluğu geliştirmeyi amaçlayan Müttefikler Arası Oyunlar fikri ortaya atıldı.⁷

Bu çalışma Birinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerinin ardından uluslararası ilişkilerin yeniden şekillendirilmesi ve savaş sonrası dostluğun pekiştirilmesi amacıyla 1919 yılında Paris'te düzenlenen Müttefikler Arası Oyunlar'a odaklanmaktadır. Oyunların kökenlerini, organizasyonunu ve etkisini araştırarak, savaş sonrası yeniden yapılanma, uluslararası ilişkiler ve küresel spor müsabakalarının dönüşümünü ortaya koymak amaçlanmıştır. Ülkemizde Müttefikler Arası Oyunlar hakkında kapsamlı bilgi sunan bir kaynak bulunmamaktadır. Bu çalışma, Oyunların varlığını ortaya koyarak spor tarihine ilişkin farklı bakış açıları sunmayı ve böylece yeni araştırma alanlarının açılmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Çalışmada Oyunlarla alakalı basılmış resmi yayınların yanı sıra, çeşitli telif eserler ve dönemin Amerikan ve Fransız basınından da faydalanılmıştır.

AEF ve YMCA'nın Birinci Dünya Savaşı Dönemindeki Spor Faaliyetleri

Amerikan Ordusu tarafından savaş döneminde uygulanan atletizm programı Avrupa'daki birçok ordu tarafından benimsenmiş, bu programın temelleri ise YMCA tarafından atılmıştı. Fransa'daki YMCA, Amerika Birleşik Devletleri'nin Birinci Dünya Savaşı'na katılmasının ardından, Amerikan ordusuyla birlikte çalışarak askerlerin bedensel yeteneklerini geliştirmeye odaklandı. Çalışmalar ise Amerika'da Springfield, Massachusetts'teki YMCA Koleji'nden Dr. John H. McCurdy tarafından başlatıldı.⁸

14 Ağustos 1917'de Fransa'ya gelen Dr. McCurdy, iki haftalık bir teftiş sürecinden sonra 1 Eylül'de AEF komutanı John J. Pershing'in emirleri doğrultusunda AEF'de YMCA atletik direktörlüğü görevini üstlendi. Çalışmanın başlaması için işçi ve malzeme ihtiyacı vardı. Bunların karşılanması için New York'tan talepte bulunuldu.⁹

Talepler bir yandan karşılanırken, diğer yandan 1917 Kasım ve Aralık aylarında üslerde ve cephe gerisinde atletizm çalışmaları başladı. Dr. McCurdy, ilk olarak ordunun beden eğitimi tesislerini hızlı ve bilimsel bir yaklaşımla faaliyete geçirdi. Büyük asker gruplarının modern savaşta gerekli çeviklikten yoksun olduğunu fark ederek, bu standardı yükseltmek için yöntemler geliştirdi ve toplu eğitimler organize etti. YMCA personeli için özel bir Tıbbi Departman oluşturdu ve cinsel sağlık konusunda eğitimler verdi.¹⁰

1918 baharında, ek personel sağlandıkça bu çalışmalar genişletildi. 1 Mayıs 1918 itibariyle fiziki direktör sayısı 170'e ulaştı ve bu sayı yaklaşık 450.000 askerle ilgilenmeye yetiyordu. İlk kez 1918 yazının başlarında, cephede veya cephe yakınında bulunan muharip tümenlerde organize atletizm faaliyetleri yürütüldü. 30 Haziran 1918 tarihli bir raporda haziran ayı içinde Beyzbol, Basketbol, Voleybol, Atletizm, Boks ve Futbol dallarında yaklaşık 20.000 müsabaka tertip edildi.¹¹

Ağustos ayına gelindiğinde, muharebe bölgelerinde oyunların tanıtımı yeni bir aşamaya girdi. Son eğitim aşamasındaki birliklerin "cepheye gitme" hevesini dengelemek için tatmin edici bir şeye ihtiyaç duyulduğu anlaşıldı ve bu ihtiyacın genel atletik oyunlarla karşılandığı keşfedildi. Ormanlarda, vadilerde veya doğal nesnelere gizlenen ya da düşman uçaklarının görüşünden saklanan Acil Destek birliklerindeki askerlerin gerginliğini hafifletmek için fiziksel aktivitelere ihtiyaç olduğu fark edildi. YMCA'nın atletizm direktörleri izin verilen her yerde küçük gruplar halinde boks, güreş, iç mekân temel topalarının ve sağlık topalarının kullanımı, basketbol ve bir dizi basit aktiviteyi teşvik etti. Fransa'daki her muharebe bölüğünde YMCA tarafından üç veya daha fazla tam zamanlı spor direktörü bulunuyor ve bu tür çalışmalar yapılıyordu.¹²

Ordu ile tam bir iş birliği içinde olan YMCA, Birinci Dünya Savaşı boyunca her türden atletik faaliyetler dizisini organize etti, olabildiğince bireysel katılımcıyı oyuna soktu ve büyük bir seyirci ordusunu bir araya getirdi.

⁷ Wanda Ellen Wakefield, *Playing to Win, Sports and the American Military, 1898-1945*, New York: State University of New York Press, 1997, 35; Mason, "The military, sport and physical training", 46.

⁸ *Service with Fighting Men: An Account of the Work of the American Young Men's Christian Associations in World War*, Ed. William Howard Taft, Frederick Harris, Frederic Houston Kent, William J. Newlin, Volume 2, New York: Association Press, 1922, 26.

⁹ *Service with Fighting Men*, 26-27.

¹⁰ *Summary of World War Work of the American Y.M.C.A.: With the Soldiers and Sailors of America at Home, on the Sea, and Overseas*, The International Committee of Young Men's Christian Associations, 1920, 135.

¹¹ *Service with Fighting Men*, 33.

¹² *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919, Championships and Inter-Allied Games*, Ed. Wait J. Johnson, Elwood S. Brown, New York: American Sports Publishing Company, 1919, 13.

Yapılan spor ve atletik egzersizlerle, askerlerin el becerileri, güçleri, hızları ve dayanıklılıkları artırılmaya çalışıldı. Tüm bunlar, savaşı kazanmada etkili bir faktör olarak askerleri savaşmaya uygun hale getirmek ve savaş sona erdiğinde onları eve dönüş sürecinde uygun halde tutmak amacıyla yapılmıştı.¹³

1918 yılının Eylül ve Ekim aylarında atletizm çalışmalarının yoğunluğu kısmi bir yeniden yapılanmaya yol açtı. YMCA'nın Atletizm, Hijyen ve Sağlık Departmanı'nın başında bulunan Dr. McCurdy bu departmandan bağımsız olarak faaliyet gösterecek olan bir Atletizm Bölümü vücuda getirdi. Başına ise YMCA nezdinde son zamanlarda popüler bir karakter olan Elwood Stanley Brown atandı. Brown'un Atletizm Bölümü'nün başına gelmesiyle birlikte YMCA ve AEF nezdinde Amerikan ordusu büyük bir faaliyet devresine girdi.¹⁴

ABD, Birinci Dünya Savaşı'na girdiğinde Brown Filipinler'de görev yapmaktaydı. Ülkesinin dünya savaşına girdiğini haber almasıyla birlikte savaş hizmeti için başvuruda bulunmuş ve Nisan 1918'de YMCA'nın atletizm direktörlerinden biri olarak Fransa'ya gelmişti. Geldiği dönemde cepheye yakın bölgelerde dinlenen veya cepheye gidecek birlikler arasında atletik etkinlikler organize etmek için fazla bir çaba sarf edilmemişti. Bu durum için hazırlıklı olan Brown, Atletizm Bölümü'nün başına geldiğinde organizasyon deneyimi, spor psikolojisine hâkimiyeti ve farklı milletleri spor etkinlikleriyle bir araya getirme vizyonu ile terhis dönemi için bir atletizm programı ortaya attı. Bu program, Amerikan askerleri için düzenlenen bir dizi atletizm müsabakasının yanı sıra, savaşta aynı safta yer alan ülkelerin askerlerini bir araya getiren Müttefikler Arası Oyunlar gibi daha önemli bir etkinliği de kapsamaktaydı.¹⁵

Müttefikler Arası Oyunların Mimarı Elwood Stanley Brown ve Oyunların Kökenleri

Elwood Stanley Brown, 9 Nisan 1883'te Cherokee, Iowa'da doğdu. Eğitimini Illinois'deki Wheaton College'da tamamladıktan sonra, Illinois Üniversitesi'nde bir yıl basketbol koçluğu yaptı. 1898 yılından itibaren YMCA'nın Chicago şubesinde beş yıl,¹⁶ Salt Lake şubesinde ise altı yıl çalıştıktan sonra 1910 yılında Manila, Filipinler'deki YMCA'nın Fiziksel Direktörlüğü görevini kabul etti.¹⁷ Burada Filipin Amatör Atletizm Federasyonu'nun (PAAF) kurulmasına öncülük etti ve 1913'te ilk Uzak Doğu Oyunları'nı düzenlemek için Çin ve Japonya'yı takım göndermeye ikna etti. Bu girişim sonucunda Uzak Doğu Atletizm Birliği (FEAA) kuruldu ve Brown ilk Genel Sekreteri olarak atandı. Amerika'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte Brown 1918 yılında Fransa'ya gitti. Burada, AEF için spor programları geliştirdi ve General Pershing ile olan ilişkisinin yardımıyla Pershing Stadyumu'nu inşa ederek Müttefikler Arası Oyunları düzenledi. Oyunların başarısı, Brown'ın Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nde (IOC) tanınmasına katkıda bulundu. Savaştan sonra YMCA'nın Yurtdışı Departmanı Beden Eğitimi Sekreteri olarak atanan Brown, 1920'de IOC'de ilk görevini üstlendi.¹⁸

1920 Anvers Olimpiyatları'ndan sonra Brown, Almanya, Çekoslovakya, Romanya, Yunanistan, İtalya ve Türkiye'deki YMCA şubelerini ziyaret etti. YMCA'nın İstanbul'da teşkilatlanma sürecinde beden eğitimi şubesini kurarak, Amerikan beden eğitimi yöntemlerini uygun ve modern bir tarzda Türkiye'de geliştirmeyi hedefledi. İstanbul'da kaldığı süreçte YMCA'nın Beyoğlu şubesinde bir konuşma yaptı. Bu konuşmada olimpiyat oyunlarına, YMCA'nın Birinci Dünya Savaşı sırasındaki faaliyetlerine ve Asya ve Güney Amerika ülkelerinde gerçekleştirdiği spor etkinliklerine değindi. Konuşmasının sonunda ise Türkiye ile ilgili olarak, "*Cemiyetimiz Türkiye'de de birtakım rehberler yetiştirerek buradan ayrılacaktır*" diyerek Türkiye'deki amaçlarını ifade etti.¹⁹

Ekim 1920'de Türkiye'den ayrılan Brown, Güney Amerika'da spor faaliyetlerini genişletmek için kapsamlı seyahatler yaptı ve 1922'de Buenos Aires'te düzenlenecek Güney Amerika Oyunlarını planladı. Aynı yıl, Hindistan'da düzenlenecek Hindu Oyunları gibi çeşitli bölgesel oyunlar önerdi. Avrupa ve Asya'da YMCA şubelerini ziyaret etti ve uluslararası beden eğitimi programları geliştirdi. 24 Mart 1924'te geçirdiği kalp krizi

¹³ *Summary of World War Work of the American Y.M.C.A.*, 132.

¹⁴ *Service with Fighting Men*, 39.

¹⁵ *The Inter-Allied Games*, Paris 22nd June to 6th July 1919, Paris: The Games Committee, 1919, 14.

¹⁶ Ian Buchanan, "Elwood S. Brown: Missionary Extraordinary", *Journal of Olympic History*, 6/3, (Fall 1998), 12.

¹⁷ Stefan Hübner, "Muscular Christianity and the Western Civilizing Mission: Elwood S. Brown, the YMCA, and the Idea of the Far Eastern Championship Games", *Diplomatic History*, 39/3, (June 2015), 537.

¹⁸ Buchanan, "Elwood S. Brown: Missionary Extraordinary", 12.

¹⁹ "YMCA'nın Türkiye Hakkında Terbiye-i Bedeniye Programı", *Spor Alemi*, Sayı 28, 2 Aralık 1920, 6; "Herkes İçin Oyun- YMCA'nın Dünya Hakkındaki Oyun ve Spor Programı", *Spor Alemi*, 26, 4 Kasım 1920, 13-15.

sonucu hayatını kaybetti. Brown, uluslararası spor organizasyonlarının gelişiminde ve YMCA'nın küresel yayılımında önemli katkılarda bulunmuş bir figür olarak tarihteki yerini aldı.²⁰

Brown'un geçmişi dikkate alındığında dünyanın farklı bölgelerinde faaliyet göstermesi ve bu alanda edindiği tecrübeler Müttefikler Arası Oyunlar'ın ortaya çıkışını sağladı. Daha net ifadeyle 1919 yılında gerçekleştirilen Müttefikler Arası Oyunlar'ın temeli yaklaşık on yıl öncesinde Filipin Adaları'nda atılmıştı.²¹

1910 yılında Filipinler'e YMCA'nın temsilcisi olarak atanan Brown, Manila'daki siviller arasında çalışmaya başladı. Boş zamanlarını fiziksel egzersizlerle geçirmek konusunda bilgisiz olan Filipinliler, Brown'un voleybolu ve salon beyzbolunu tanıtmasıyla bu sporlara ilgi göstermeye başladılar. Popülerlikleri hızla yayılan bu oyunlar, dönemin Genel Valisi Forbes'in teşvikiyle, Brown tarafından devlet dairelerine ve devlet okullarına tanıtıldı. Filipinliler, bu sporlardan keyif almak için becerinin gerekli olmadığını keşfettikçe, coşkulu bir şekilde katıldılar. Filipinler'de bu sporların popüleritesi, yerel imalatçıların ucuz top üretimiyle birlikte hızla arttı.²²

Brown bu yeni oyunlara gösterilen ilgi sayesinde 1911 ve 1912 yıllarında Amerikalılar ve Filipinliler arasında, yerel halkın üstün performans gösterdiği rekabetçi oyunlar düzenledi. 1912'de Manila Tenis Kulübü'nün daveti üzerine Japon Tenis şampiyonu Kumagae Filipinler'e geldi ve burada yerleşik Amerikalılar ve birkaç beceri geliştirmiş Filipinli oyuncuya karşı oynadı. O vakte kadar ilk kez bir Japon sporcu Filipinler'i ziyaret etmişti. 1913 yılında, Çin ve Japonya'ya yapılan çeşitli gezilerdeki çabalar sonucunda, Çin ve Japonya'dan gelen küçük sporcu gruplarının Manila'da düzenlenen Uzak Doğu Oyunları'na katılması, Çin heyetine Çin'in ABD'deki eski seçkin bakanı Wu Ting Fang'ın liderlik etmesiyle gerçekleşti. Normal şartlarda bir araya gelmeyen üç farklı ırktan insan, spor sahasında oyunlar aracılığıyla buluşarak birbirlerine karşı yeni ve karşılıklı bir saygının temelini oluşturdular. Bu süreç, geleneksel olarak var olan güvensizlik ve hoşnutsuzluk ortamını kırarak yeni bir anlayışın simgesi haline geldi.²³

Manila'da 1913 yılında düzenlenen ilk oyunlar o kadar başarılı oldu ki kalıcı bir organizasyona dönüştü. YMCA ve diğer atletizm derneklerinin destekleriyle, katılan ülkelerde daha geniş spor faaliyetleri başladı. Oyunlar, 1915'te Şanghay'da ikinci kez düzenlendi. ²⁴ Şanghay'daki oyunlara 15.000 ila 20.000 arası seyirci katıldı ve oyunlar, büyük ilgi gördü. Çin Başkanı daha önce itibar edemediği atletizm aracının Kanton, Şanghay ve Pekin gibi siyasi açıdan düşman bölgelerden gelen Çinlileri ortak bir Çin'in şampiyonları olarak omuz omuza durmaya teşvik ettiğini fark etti. Bundan sonra Uzak Doğu Oyunları Çin Hükümeti'nin içten desteğini aldı.²⁵

Uzak Doğu Oyunları yılda iki kez tekrarlanmak üzere Japonya'nın Tokyo kentinde (1917) ve Filipinler'in Manila kentinde (1919) yapılmaya devam etti. Bu karşılaşmaların ve Filipinler'deki daha önceki atletizm faaliyetlerinin başarılı bir şekilde teşvik edilmesiyle YMCA, yerel fiziksel direktörü Brown aracılığıyla, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Mütareke dönemi atletizm programları için son derece önemli hale gelen bir gerçeği ortaya çıkardı. Bu gerçek, Filipinler'de bulunan Amerikan Ordusu subaylarına, kitlesele atletizmin o zamana kadar bu tür rekreasyonlarda deneyimsiz olan askerlere hızla öğretilebileceğini gösterdi. Atletizmin, bedeni ve zihni uyararak verimliliği artırdığı ve spor alanında kolay bir şekilde farklı milletlerden insanların en yorucu rekabetçi faaliyetlerde uyum içinde iş birliği yapmalarını sağladığı anlaşıldı.²⁶

Oyunların Planı ve Organizasyonu

Elwood S. Brown, Fransa'ya geldiği dönemden itibaren Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde savaşan müttefik askerlerinin, uğruna savaştıkları ortak ideallere güçlü bağlarla bağlı olduklarını, ancak çoğunun birbirini tanımadığını gözlemlemişti. Savaş sonrası dönemde, bu askerlerin bir araya getirilerek kalıcı dostluklar kurmalarının, dünyanın gelecekteki refahı için önemli olduğu kanaatindeydi. Bu bir araya gelişin en doğal ve uyumlu yolu ise, onları spor aracılığıyla buluşturmaktı.²⁷

²⁰ Buchanan, "Elwood S. Brown: Missionary Extraordinary", 13.

²¹ *Service with Fighting Men*, 41.

²² *The Inter-Allied Games*, 12.

²³ *The Inter-Allied Games*, 12-13; *Summary of World War Work of the American Y.M.C.A.*, 139.

²⁴ *Service with Fighting Men*, s. 41.

²⁵ *The Inter-Allied Games*, 13.

²⁶ *Service with Fighting Men*, 41.

²⁷ *The Inter-Allied Games*, 14.

Birinci Dünya Savaşı'ndaki gelişmeleri izleyen ve Ekim ayının başlarında İttifak Devletleri'nin yenilgisinin yaklaşmakta olduğunun açık işaretlerini görmeye başlayan Brown, savaş sonrası terhis dönemi için bir atletizm programı hazırladı. Bu programı 15 Ekim 1918 tarihinde AEF Genelkurmay Başkanlığı Birinci Şubede yer alan Albay Bruce Palmer'a bir mektupla sundu. Program şu şekildedir:

"Terhis Dönemi için Önerilen Atletizm Programı

Bariş, ister yarın ister aylar sonra gelsin, düşmanlıklar sona erdiğinde karşılaşılması kaçınılmaz olan gevşeme dönemine karşı bizi hazırlıklı bir durumda bulmalıdır. Bu dönem, ahlaki ayartmalara karşı artan bir tehlike getirecek, Amerika'ya hareket gününü sabırsızlıkla bekleyeceğimiz bir dönem olacak ve düzensiz fiziksel ifadenin tehlikelerinden kaçınılacaksa çok yapıcı ve ilginç bedensel faaliyetler gerektirecektir. Fransa'daki ordumuz temelde fiziksel bir makinedir. Fiziksel canlılık başlıca unsur, en önemli varlıktır. İki milyon asker şu anda Hunları²⁸ yenmek için yorucu bir oyunla meşgul. Neredeyse tamamı fiziksel eylemlerden oluşan günlük ağır işlerde çalışıyorlar, yoğun askeri eğitim alıyorlar ya da fiilen savaşıyorlar. Bu aniden ellerinden alındığında, ne kadar kapsamlı olursa olsun hiçbir zihinsel, ahlaki ya da sosyal program ihtiyacı karşılayamayacaktır. Fiziksel eylem çağrı olacaktır; gayri resmi ve rekabetçi oyunlar cevap olacaktır. Belli bir miktar askeri çalışmanın devam edeceği varsayılmaktadır, ancak bunun savaş bittiğinde ortaya çıkacak kesin tepkiyi dengelemek için yeterli ya da en iyi yol olacağına inanılmamaktadır.

YMCA'nın gerekli Ordu komiteleri ile işbirliği ve bağlantı halinde, Atletizm Departmanı aracılığıyla tanıtım ve organizasyonda ilk sorumluluğu üstlenmeye hazır olduğu dört faaliyet önerilmektedir:

- 1. Mümkün olan her insan için büyük kitlesele oyunlar- <Herkes için atletizm>*
- 2. Askeri etkinlikler de dahil olmak üzere çok çeşitli rekabetçi sporlarda resmi AEF şampiyonaları, eleme alay yarışmalarından başlayarak tümenlere, muhtemelen ordu birliklerine kadar uzanma ve Paris'teki büyük finallerle sonuçlanma.*
- 3. Birçok merkezde düzenlenecek olan fiziksel gösteriler ve etkinlikler ile müttefik dostlarımıza Amerika'nın spordaki en iyilerini, büyük oyun ruhunu ve dolayısıyla en iyi fiziksel gücünü sergileme.*
- 4. Sadece Müttefik Orduların askerlerine açık olan ortak atletizm yarışmaları - büyük bir askeri olimpiyat oyunları dizisi."²⁹*

Brown'un hazırladığı terhis dönemi için atletizm programı dört temel esasa dayanmaktaydı. Bunların ilki YMCA'nın da temel düsturlarından biri olan "herkes için oyun" ya da "herkes için atletizm"di. Daha fazla insana ulaşmak ve herkes için sporu teşvik etmek gayesiyle benimsenen bu temel düstur, Birinci Dünya Savaşı sonrasında YMCA'nın benimsediği temel politikalarından biri olmuştu. Diğer yandan ikinci maddede yer alan Amerikan askerlerine yönelik Ocak - Mayıs 1919 tarihlerinde yapılması planlanan AEF şampiyonaları yaz döneminde yapılacak olan Müttefikler Arası Oyunlar'ın bir nevi hazırlık süreci olacak olup, bu şampiyonlarda en iyi Amerikan askerleri tespit edilip Oyunlara katılımı sağlanacaktı. Üçüncü maddede yer alan fiziksel faaliyet ve gösteriler ise Amerikalıların fiziksel gücünü ve üstünlüğünü Avrupa'ya göstermek ve kanıtlamak üzere temel alınmış bir etkinlik dizisi olarak ortaya atılmıştı. Tüm bu faaliyetlerin nihai adımı olan Müttefikler Arası Oyunlar ise yukarıda değinildiği üzere savaş sonrası askerlerin terhis sürecini kolaylaştırmak ve bu süreci en sıkıntısız şekilde yönetmek olarak ifade edilmişti.

Mektubun devamında, böylesi büyük bir organizasyonun sorunsuz bir şekilde işleyebilmesi adına YMCA ve AEF için alınması gereken önlemler ve iş tanımlarına değinilmekteydi. YMCA için, Fransa'da bulunan en iyi 100 oyun

²⁸ Birinci Dünya Savaşı sırasında Almanlara "Hun" yakıştırmasının yapılması, özellikle İngilizlerin propaganda çabalarının bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Bu yakıştırmanın kökeni, 1900 yılında Alman İmparatoru II. Wilhelm'in Çin'deki Boxer Ayaklanması sırasında Alman askerlerine yaptığı bir konuşmaya dayanmaktadır. II. Wilhelm, askerlerine hitaben yaptığı konuşmada, "Çin'e bir Hun gibi gidin, acımasız ve korkutucu olun" anlamına gelen ifadeler kullanmıştı. Bu konuşma, Almanya'nın savaşçı ve acımasız bir imajını pekiştirdi. Birinci Dünya Savaşı'nda, özellikle Batı Cephesi'nde, Almanların işgal ettikleri bölgelerde sivil halka yönelik uygulamaları ve savaş esnasında ortaya çıkan çeşitli vahşet hikâyeleri, İngilizler tarafından Almanları "Hunlar" olarak tanımlamak için kullanıldı. "Hun" terimi, tarihsel olarak Avrupa'da Hun İmparatorluğu'nun lideri Attila ve Batılıların deyişiyle onun barbar ve yıkıcı ordularıyla ilişkilendirilmişti. Bu nedenle, Almanları "Hunlar" olarak nitelendirmek, onları barbar, yıkıcı ve medeniyetten uzak bir düşman olarak göstermek amacı taşıyordu. Martin Gilbert, *The First World War: A Complete History*, New York: Henry Holt and Company, 1994, 2; Horace Cornelius Peterson, *Propaganda for War: The Campaign Against American Neutrality, 1914-1917*, Norman: University of Oklahoma Press, 1939, 68.

²⁹ *Service with Fighting Men*, 40.

uzmanıyla terhis dönemi boyunca çalışmak üzere anlaşma yapılması, 500.000 dolar değerinde ek spor malzeme siparişi verilmesi ve gerekli talimat el kitapları ve teknik basılı malzemenin hazırlanması gerektiği belirtilirken; AEF için, Astsubayların grup oyunlarının tanıtımı, organizasyonu ve yürütülmesi konusunda eğitilmesi, savaş sona erdikten sonra orduda bulunan ve birlik yöneticileriyle işbirliği yapacak eğitimli spor yöneticilerin görevlendirilmesi, YMCA temsilcilerinin birlikte çalışabileceği bir subaylar komitesinin atanması gibi görev tanımları yapılmıştı.³⁰ Buna ek olarak, AEF'nin uluslararası etkinliklere katılan askerlerinin eğitim sorumluluğunu üstlenmesi ve uygun bir Müttefikler Arası Ordu Komitesi'nin organize edilmesine karşın, tüm yarışmalara katılımın Amerikan Ordusu Başkomutanı General John J. Pershing tarafından Müttefik Orduların Komutanlarına yapılacak davet üzerine olması önerilmişti.³¹

Müttefikler Arası Oyunlar fikri, Amerikan toplumunun iki temel direği olan AEF ve YMCA üzerine inşa edildi. Bu spor etkinliği sayesinde, her iki kurumun liderleri birbirlerini tamamlayan ve kısmen benzer hedefler geliştirdiler. Bu da savaşın hemen sonrasındaki zorlu koşullarda, bu oyunların düzenlenmesi için neden bu kadar çaba sarf edildiğini gösteriyordu.³²

Bu doğrultuda Brown'un mektubu Albay Palmer tarafından usulüne uygun olarak değerlendirilerek onaylandı ve harekete geçildi. İlk olarak 27 Kasım 1918 tarihinde General Pershing'le temasa geçildi ve kısa süre içinde birliklerin terhis edilme sürecinde verimli bir şekilde meşgul edilmeleri gerektiğine ikna edildi.³³ Ardından General Pershing tarafından YMCA ile yakın iş birliği içinde programın uygulanabilmesi için Genelkurmay İstihbarat Bölümü'nden atletizm konusunda uzman olan ve orduda yüksek itibara sahip bir atlet olan Albay Wait C. Johnson, 1 Aralık 1918 tarihinde AEF'nin Atletizm Şefi olarak atandı.³⁴

Bu süreçte Elwood S. Brown'dan Müttefikler Arası Oyunlar planını daha da detaylandırması istendi. Brown, 16 Aralık 1918 tarihinde bu konuda Albay Wait C. Johnson'a bir mektup göndererek tüm planını ayrıntılı olarak özetledi. Buna göre, General Pershing Müttefik orduların her birinin Başkomutanlarına, 1919 ilkbaharında Amerikan ordusu tarafından belirlenecek bir zaman ve yerde, yapılacak bir dizi Müttefikler arası atletizm yarışmasına katılmaları için adam göndermeleri ve davet edilen orduların kendi temsilci takımlarının eğitimi, nakliyesi ve konaklaması dışında hiçbir masraf yapmamaları talep edilecekti. İngiliz Kuvvetlerinin çeşitli Dominyon Birimleri ise bu Oyunların amaçları doğrultusunda ayrı Ordular olarak kabul edilecekti.³⁵

Ordu Subayları ve YMCA Spor Müdürlerinden oluşan ve toplam sayısı beşi geçmeyen bir Genel Oyunlar Komitesi kurulacak ve bu komitenin bir üyesi Genel Müdür olarak görev yapacaktı. Bu Komite, oyunlarla ilgili tüm konularda karar mercii ve nihai otorite olacaktır. Bu Komite, çeşitli Orduları, Oyunlar Komitesine istediği önerileri sunması, uygun gördüğü tavsiyelerde bulunması ve yarışmaların başarısı için mümkün olan her türlü genel yardımı yapması istenen bir Danışma Konseyine her biri iki delege göndermeye davet edecektir. Böyle bir konseyin aktif iş birliği, oyunların popüler ve yapıcı hale gelmesini sağlayacaktı.³⁶

Daha önce de önerildiği gibi, çeşitli Orduların kendi yarışmacı sporcularının eğitimi, teçhizatı, nakliyesi, barınması ve iiaşesi ile ilgili tüm masrafları karşılaması beklenecekti. Oyunlar için uygun bir alanın maliyeti, gerekli ödüller, basılı malzemeler ve tüm çeşitli masraflar YMCA tarafından karşılanacaktı.³⁷

Oyunların yapılması için Paris yakınlarındaki, 1900 Dünya Olimpiyat Oyunlarının yapıldığı büyük Colombes Stadyumu müsaitti. Mükemmel bir koşu parkuru, beyzbol, futbol ve diğer oyunlar için uygun bir dizi oyun alanı, 20.000'den fazla kişinin oturabileceği tribünler, soyunma odaları ve diğer aksesuarlarla donatılmıştı. Başta Longchamps Sahası olmak üzere başka bazı sahalar da mevcuttu.³⁸

Mektubun devamında, Fransa'daki İngiliz ordusunun Beden Eğitimi Baş Subayı Yarbay H. S. Huntington'a, mektupla Müttefikler Arası Oyunları hakkında bilgi verildiği, Avustralya İmparatorluk Kuvvetleri Rekreatif

³⁰ *The Inter-Allied Games*, 18.

³¹ *Service with Fighting Men*, 40.

³² Thierry Terret, "The Military "Olympics" of 1919, Sport, Diplomacy and Sport Politics in the Aftermath of World War One", *Journal of Olympic History*, 14/2, (August 2006) 23.

³³ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 221; Terret, "The Military "Olympics", 23.

³⁴ *Summary of World War Work of the American Y.M.C.A.*, 139.

³⁵ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 223.

³⁶ *The Inter-Allied Games*, 24.

³⁷ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 223.

³⁸ *The Inter-Allied Games*, 25.

Eğitim Müdürü Albay Alderson'un, Avustralya ordusunun önerilen oyunlara katılma fırsatını memnuniyetle karşıladığı ifade edilmişti. Başbakan Clemenceau'nun onursal başkanı olduğu "Comite National d'Education Physique et Sportive et de l'Hygiene Sociale" adlı resmi Fransız ulusal derneği ise projeye yakından ilgilenmekteydi.³⁹

Mektubun sonunda Brown, Oyunların Amerikalı sporcuların AEF şampiyonalarına geniş çapta katılmaları için önemli bir teşvik sağlayacağını belirtiyordu. Çünkü bu yarışmalarda kazanan askerler ve takımlar, büyük Müttefikler arası yarışmalarda tüm Amerikan ordusunu temsil etme onuruna sahip olacaktı. Bu projenin onaylanması halinde, fiziksel verimlilikte artış, genel atletizme olan ilginin yükselmesi, fiziksel yetenekten duyulan gurur ve Müttefik orduların askerleri arasında karşılıklı saygı ve anlayışın güçlenmesi gibi somut sonuçlar doğurması bekleniyordu.⁴⁰

Ordu ve YMCA arasında tam bir iş birliği sağlandıktan sonra ordu, 29 Aralık 1918 tarihinde AEF Şampiyonaları için açık talimatlar içeren 241 sayılı Genel Emri yayımladı. Bu emirde Müttefikler Arası Oyunlar konusuna değinilmemişti. Çünkü oyunlar için müzakereler henüz yeterince ilerlememişti. Ancak diğer yönden Brown'un 15 Ekim tarihli mektubunun temel özellikleri benimsendi. Ordu, AEF eleme yarışmalarının sorumluluğunu üstlendi, atletik subaylar ordu, kolordu, tümen, alay ve bölük birimleri ile bölük spor yöneticileri, astsubaylar ve erler için çeşitli atletik faaliyetlerin her biri için detaylandırıldı. Kitlesele atletizme katılım, kazanan bölük ya da birliğin belirlenmesinde katılan asker sayısının yanı sıra kazanılan puanların da dikkate alınacağı rekabetçi oyun programlarıyla teşvik edilmişti. AEF Şampiyonalarının ise Ocak-Mayıs 1919 tarihleri arasında yapılması planlandı.⁴¹

Müttefikler Arası Oyunlar söz konusu olduğunda, önerinin oyunların Fransız topraklarında sahnelenmesi anlamına gelmesi nedeniyle AEF ve YMCA zor bir durumla karşı karşıya kaldı. Amerikalılar Fransız yetkilileri, ABD kontrolü altında ama Fransız topraklarında uluslararası toplantılar yapmaya ve oyunlar düzenlemeye izin verilmesi hususunda ikna etmek zorundaydı. Teklifler daha öncesinde Fransa'nın Comite Nationale'a sunulduğunda olumlu bir karşılık bulmuştu. 2 Ocak 1919 tarihinde bu kuruluş önerileri Fransız General Henri Philippe Pétain'e sundu. General Pétain de bunları ilgili hükümet yetkililerine ilettikten beş gün sonra Fransız Hükümeti'nden resmi onay alındı.⁴²

Bunun üzerine AEF Komutanı General Pershing, 9 Ocak 1919 tarihinde ABD'nin savaş sırasında ilişkide bulunduğu tüm ulusların ordularının Başkomutanlarına aşağıdaki kişisel davet mektubunu gönderdi:⁴³

"Efendim,

*Amerikan Sefer Kuvvetlerine mensup subay ve erler, büyük ve ortak bir amaç uğruna silah kuşananlar arasında var olan ve mevcut durumda karşılıklı saygı ve hayranlık gibi derin duygulara dönüşen muhteşem ilişkileri takdir etmekte ve bu ilişkileri mümkün olan her şekilde korumak ve güçlendirmek için büyük bir istek duymaktadır. Aktif askeri operasyonlar sona erdiğine göre, bu amaca yönelik olarak, hak uğruna uzun süredir birlikte mücadele eden ulusların ordularının temsilcilerini spor alanında dostça bir rekabet içinde bir araya getirmekten daha elverişli bir şey olamayacağına inanmaktadırlar. Bu doğrultuda, 1919 yılının Mayıs ya da Haziran ayında Paris'teki Colombes Stadyumunda düzenlenecek ve tüm bu orduların subay ve erlerinin katılabileceği Müttefikler arası bir atletizm toplantısı düzenlemeye karar vermişlerdir. Bu nedenle, Amerikan Seferi Kuvvetler Başkomutanı olarak, sizin aracılığınızla bu orduların subay ve erlerini bu yarışmalara katılmaya davet etmekten ve birçoğunun bunu yapabileceğini ve kuvvetlerimizin savaş alanındaki cesur ortak çabalarından doğan çok değerli yoldaşlık ruhunun bağlarının böylece daha da sıkı bir şekilde pekiştirilebileceğini umduğumu ifade etmekten onur duyuyorum."*⁴⁴

Müttefikler Arası Oyunlara katılım daveti, Amerikan Seferi Kuvvetler Başkomutanı General Pershing tarafından yirmi dokuz ulus, koloni ve sömürgeler: Avustralya, Belçika, Brezilya, Büyük Britanya, Çekoslovakya, Çin, Fransa,

³⁹ Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919, 223.

⁴⁰ The Inter-Allied Games, 25.

⁴¹ Service with Fighting Men, 43.

⁴² Terret, "The Military "Olympics", 23; Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919, 225.

⁴³ "Soldiers Will Hold Monster Athletic Meet", The Cordova Daily Times, 3 May 1919, 1; "L'Amerique offre aujourd'hui a la France le Stade Pershing", L'Auto, 22 Juin 1919, 1; The Inter-Allied Games, 48.

⁴⁴ Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919, 225.

Guatemala, Güney Afrika, Haiti, Hicaz, Honduras, İtalya, Japonya, Kanada, Karadağ, Küba, Liberya, Newfoundland, Nikaragua, Panama, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Sırbistan, Siyam, Yeni Zelanda, Yunanistan.⁴⁵

Avrupa topraklarında aynı safta savaşıyan tüm orduların askeri liderlerinden hızla karşılıklar alındı. Her ülke bu çağrıya yanıt verdi; ancak bazıları yarışmayı gerçekleştirilmeyi imkânsız bulduğundan manevi destek sağlamakla yetindi. Oyunlar düzenlendiğinde, on sekiz ülke bu kapsamlı programın çeşitli spor dallarında yer alacaktı ve diğer ülkeler Danışma Komitesi'ne delegeler gönderecekti.⁴⁶

YMCA, Müttefik orduların temsilcileri arasında büyük bir Müttefikler arası oyun serisi düzenleme önerisinde bulunduğunda, örgüt aynı zamanda bu tür dünya çapında önemli etkinlikleri düzenlemek için gerekli zemini bulacağını da duyurmuştu. Bu hususta yapılan çalışmalarda Fransa'nın ünlü atletizm sahası -Colombes Stadyumu- seçilmiş ve bu stadyum YMCA tarafından hem AEF şampiyonaları hem de Müttefikler Arası Oyunlar için derhal kiralanmıştı. Colombes, 12.000 kişilik oturma kapasitesi ve 20.000'den fazla kişiyi ağırlayabilecek alanıyla ilk başta hem seyirciler hem de yarışmacılar için ideal bir yer olarak görünüyordu. Ancak oyunların önemi arttıkça ve her gün farklı ulusların katılımıyla, büyük uluslararası yarışmalara olan evrensel ilgiyle Colombes'in yeterli olmayacağı görüldü.⁴⁷ Ancak böyle bir organizasyon için Fransa'da Colombes'ten daha büyük bir stadyum yoktu.⁴⁸

Bunun üzerine YMCA 40.000 kişilik bir stadyum inşa etmeyi ve oyunlardan sonra Fransız ve Amerikan ulusları arasında var olan dostluğun kalıcı bir anıtı olarak Fransız ulusuna sunmayı garanti etti. Projeye ortak olan AEF ve YMCA'nın karşı karşıya kaldığı iki durum vardı: Birincisi, Amerika'nın AEF ve YMCA aracılığıyla Fransız topraklarında yapılacak büyük bir dünya şampiyonasına sponsor olması, ikincisi ise önerilen stadyumun nerede inşa edileceğiydi. YMCA'nın bu teklifi *Comite Nationale* tarafından yetkililere iletilmiş, olumlu sonuç alınmasıyla birlikte Paris şehir yetkilileri Bois de Vincennes'de stadyumun inşa edilmesi ve oyunların düzenlenmesi için alan önerdiler.⁴⁹ Bu tarihi yer Joinville yakınlarında, Navarra'lı IV. Henry'nin (1553-1610) şövalyeleri için yaptırdığı eski bir mızrak dövüşü alanıydı.⁵⁰ Aynı zamanda bu alan 1900 yılında Paris'teki Olimpiyat Oyunlarının büyük bir kısmının gerçekleştiği yarışma mekanlarının da hemen yakınındaydı.⁵¹

Yapının maliyetini karşılamak ve oyunları sürdürmek üzere YMCA, 450.000 frank alanın hazırlanması için, 150.000 frank stadyumun donatılması için, 50.000 frank ödüller için ve 350.000 frank da Amerikan birlikleri ile diğer ülkelerden yarışmacılar için refah ve eğlence hizmetlerini de kapsayan genel işletme giderleri için olmak üzere 1.000.000 frank tahsis etti.⁵²

Bir stadyum inşa etmek ve oyunları düzenlemek için izin verildiğinde, YMCA hemen üç şeye karar verdi: Birincisi, önerilen oyunların önemine uygun bir stadyum inşa edilmesi; ikincisi, stadyumun Amerikan ordusunun savaştaki rolünün ve iki ulus arasındaki dostluğun kalıcı bir anıtı olarak Fransız ulusuna sunulması ve üçüncüsü, stadyuma Amerikan Seferi Kuvvetleri Başkomutanı General John J. Pershing'in adı ve onuruna "*Pershing Stadyumu*" adının verilmesi.⁵³

24 Şubat 1919 tarihinde YMCA, stadyumun inşası için Fransız mühendislik firması Buisson & Giffard ile bir sözleşme imzaladı. Sözleşme, işin doksan gün içinde tamamlanmasını öngörüyordu. İki ay boyunca inşa süreci yolunda giderken, 1 Mayıs 1919 tarihinde işçilerin greve çıkması büyük bir krize sebep oldu. YMCA derhal olaya müdahale ederek işi üzerine aldı ve Fransız işçileri yerine 4000 Amerikan askeri ve 300 Fransız askerini inşa

⁴⁵ *The Inter-Allied Games*, 49; "Paris to have great athletic meet", *The West Virginian*, 7 May 1919, 8.

⁴⁶ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 225.

⁴⁷ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 235; *Service with Fighting Men*, 49.

⁴⁸ "L'Amérique offre aujourd'hui à la France le Stade Pershing", 1.

⁴⁹ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 235; "Break Ground for Pershing Stadium for Allied Games", *Albuquerque Morning Journal*, 1 March 1919, 4; "Stage Inter-Allied Games in June in Pershing Stadium", *The Montgomery Advertiser*, 29 February 1919, 10.

⁵⁰ *Summary of World War Work of the American Y.M.C.A.*, 142; "Million Athletes in Inter-Allied Games", *Perth Amboy Evening News*, 11 April 1919, 10; "Pershing Stadium to be Scene of Inter-Allied Athletic Championship", *The Chickasha Daily Express*, 31 March 1919, 4.

⁵¹ Jürgen Mittag, Danlin Wu, "»Friendship through Sport« Inter-Allied Games und Military World Games als transnationale Sportgroßereignisse des Militärs", *Der Sport des Militärs Perspektiven aus Forschung, Lehre und Praxis*, Berlin: Walter de Gruyter GmbH, 2023, 89.

⁵² *Service with Fighting Men*, 49.

⁵³ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 237.

alanına getirdi.⁵⁴ Fransız mühendisler ve pek çok yabancı uzmana göre tamamlanması bir yıl sürecek bu işi Amerikan ordusu tam altı haftada tamamladı.⁵⁵

Müttefikler Arası Oyunlar için Pershing Stadyumu'nun inşası sürecinde Colombes Stadyumu'nda AEF Şampiyonları da yapılmıştı. 1919'un ilk beş ayında tüm spor dallarına ciddi bir katılım olmuştu. AEF Şampiyona Serisi futbol, basketbol, boks, güreş, tenis, atletizm, yüzme ve beyzbol gibi branşlarda gerçekleşti. Eleme müsabakaları halk nazarında ilgiyle karşılandı. Boks ve futbol şampiyonaları en büyük ilgiyi gören branşlar oldu. Futbol finalleri Mayıs ortasında Colombes Stadyumu'nda tamamlandı. Tenis şampiyonası Mayıs sonunda Fransa Yarış Kulübü'nde yapıldı. Atıcılık müsabakaları Le Mans yakınlarında, yüzme müsabakaları ise Paris'teki Bois de Boulogne gölünde düzenlendi. Atletizm etkinlikleri için seçilen sporcular Paris'te antrenman yaptı ve elemelere katıldı. Finallerde galip gelenler on ila kırk ön elemenden geçti ve iki milyon erkek arasından seçildi. Müsabakalar ise 7 Haziran'da tamamlandı.⁵⁶

Oyunların Tatbiki

Pershing Stadyumu'nun tamamlanmasıyla birlikte Oyunlar 22 Haziran 1919 tarihinde başladı. YMCA'nın Fransa'daki Baş Sekreteri Edward Clark Carter, ilk olarak takdim konuşmasını yaptı:

*"Yıllar önce Fransa, Amerika'da özgürlük için asil bir anıt inşa etmişti; bugün ise Amerika, Fransa'da özgürlüğün bir yönü olan oyun hakkı için bir anıt tamamlamıştır. AEF şampiyonalarının anlamı, herkes için oyunu ve herkesin sahip olabileceği bir sporu kayıtsız şartsız tesis eden ortalama yeteneklere sahip birkaç yüz binlerce askerde yatmamaktadır. Bu Müttefikler Arası Oyunlar, Amerikan Ordusu tarafından Avrupa'da vurgulanan ve YMCA Atletizm Departmanı tarafından teşvik edilen sporun demokrasisi ve atletizmin daha geniş çapta uluslararasılaşması ideallerinin doruk noktasına işaret etmektedir."*⁵⁷

Oyunların açılış konuşmasında Amerikan Seferi Kuvvetleri'nin Komutanı General John J. Pershing ise şunları söyledi:

*"Sporcuların sağladığı hizmetin ve atletik eğitimin zaferi mümkün kılmadaki etkisinin farkında olarak, ortak bir amaç doğrultusunda birlikte gerçekleştirdiğimiz çabaların sonucunun, Müttefik ulusların sporcularının dostane bir yarışmaya katılacağı büyük bir turnuva ile kutlanması uygun olacaktır. Bu samimi birliktelik sayesinde insanlar olarak birbirimizi daha iyi tanıyabilir ve aynı zamanda ilgili ülkelerdeki fiziksel gelişmelerin ruhunu teşvik edebiliriz."*⁵⁸

Yapılan konuşmalarda Amerika'nın organize ettiği Müttefikler Arası Oyunlar'ın, sporun birleştirici gücü ve uluslararası iş birliğini teşvik etme ideallerini somutlaştırması bakımından önemli bir yeri vardır. Bu etkinlik sadece bir spor buluşması değil, aynı zamanda ülkeler arasındaki dostluk ve iş birliğinin sembolü olmuştu. Sporun savaş sırasında ve sonrasında sağladığı moral ve fiziksel katkılar göz önünde bulundurulduğunda, müttefik ülkelerin sporcularının bu turnuva aracılığıyla dostluklarını pekiştirecekleri ve ülkeler arasındaki fiziksel gelişimi teşvik edecekleri vurgulanmıştı.

22 Haziran 1919 tarihinde Fransa Cumhurbaşkanı Raymond Poincare ve Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Woodrow Wilson'un huzurunda gerçekleşen Pershing Stadyumu'nun açılışı, önemli bir olay olarak görülmüştü. Bu oyunlar, ABD'nin savaş çalışmalarında Fransa'ya sağladığı dostluğun ve maddi ve manevi yardımın ikna edici bir kanıtı olarak algılandı.⁵⁹

General Pershing'in Ocak ayında yaptığı davete Avustralya, Belçika, Brezilya, Kanada, İngiltere, İtalya, Çin, Yugoslavya, Newfoundland, Yeni Zelanda, Çekoslovakya, Fransa, Portekiz, Yunanistan, Romanya, Guatemala,

⁵⁴ "L'Amérique offre aujourd'hui a la France le Stade Pershing", 1; "Le Stade Pershing en construction", *L'Intransigeant*, 17 Février 1919, 3.

⁵⁵ Tamamlanan Stadyumun çevre ölçümü 640 metredir ve yaklaşık dokuz dönümlük bir alanı kapsamaktadır. Oturma mevcudu yaklaşık 25,000, ayakta durma yeri olarak 15,000 olmak üzere toplam seyirci kapasitesi 40.000'dir. Pist 500 metrelik bir genişliğe sahiptir. Pistin bitişiğindeki gülle atma, el bombası atma, cirit atma ve atlamalar gerçekleştirileceği bir futbol sahası mevcut olup bu saha beyzbol ve kriket için de kullanılmıştır. "L'Amérique offre aujourd'hui a la France le Stade Pershing", 1; *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 237.

⁵⁶ *Service with Fighting Men*, 45, 47; *The Inter-Allied Games*, 36, 42.

⁵⁷ *The New York Herald*, 23 June 1919, 4.

⁵⁸ "AEF Commender lauds athletes in address", *The New York Herald*, 22 June 1919, 5.

⁵⁹ "L'Amérique offre aujourd'hui a la France le Stade Pershing", 1.

Sırbistan ve Hicaz olmak üzere 17 ülke ve koloni olumlu cevap verdi. Pershing'in mektubuna olumlu yanıt veren ülkelerin farklı sebeplerden dolayı bu teklifi kabul ettiği görülmektedir. Örneğin; Brezilya Müttefikler Arası Oyunları erkeklerin moral ve fiziksel gücünü geliştirmek için bir fırsat olarak görüyordu ve oyunlara katılımı gelecekte ihtiyaç duyacakları gücü kazanmak için bir fırsat olarak değerlendirdi. Diğer yandan, davetin şartlarına uyarak katılan ülkeler arasında Belçika, Fransa ve Avustralya, bu katılımı savaş zamanındaki dostane ilişkilerin devamı olarak, Yunanistan ise zafer duygusunun sürdürülmesi olarak görüyordu. Ayrıca, Doğu Avrupa'da Romanya ve Çekoslovakya gibi siyasi varlıkları hala belirsiz olan ülkeler de vardı. Bu ülkelerin buldukları cephelerdeki askeri durum o kadar karışıktı ki, Müttefik komutanlar çok sayıda subay ya da askeri geri çekmek istemiyordu. Ancak bu zorluklara rağmen, Avrupa'nın kalbinde ve Balkanların geleneksel olarak çalkantılı bölgesinde yeni doğan uluslar, sporun önemini kabul ederek, sporcularını savaş alanlarından seçip Pershing Stadyumu'ndaki yarışmalara katılmak üzere Paris'e göndermeye kararlıydılar. Örneğin, Çekoslovakya'nın büyük bir askeri birliği hala Sibiry'a da beklerken, ülke çeşitli cephelerde düşmanlar tarafından kuşatılmışken ve güneyden gelen Rus ordularının tehdit oluşturduğu bir zamanda yarışmalara güçlü birtakım gönderebilmişlerdi. Aynı şekilde, savaş sırasında istila edilen ve hala birçok yönden tehlikeye açık olan Romanya da sadece Müttefikler Arası yarışmalara katılmakla kalmadı, aynı zamanda sporun her alanda ilerlemesine büyük bir coşkuyla ilgi gösterdi.⁶⁰

Ancak Asya ülkelerinden Çin, Siyam ve Japonya'nın yanı sıra, Orta Amerika'daki Küba, Haiti, Honduras, Nikaragua, Panama gibi ülkeler, Fransa'da çok az sayıda asker bulduklarını, oyunlar için belirlenen tarihin eğitim ve nakil için yeterli zaman tanımaması veya birliklerinin Fransız topraklarını çoktan terk etmiş olması gibi nedenlerle daveti reddetmek zorunda kaldılar. Bunun yanında Mart 1919'dan bu yana artık bağımsız olan Polonya ile askeri çatışmaları yoğunlaşan Sovyetler Birliği de katılımlarını iptal etti.⁶¹

Oyunlar boyunca YMCA, Colombes şehrinde yer alan Racing Club de France sahasında faaliyet gösterdi ve burada katılım sağlayan ülke sporcularını ağırladı. Sporcular, demir yataklarla donatılmış ve milletlerine göre ayrılmış büyük çadırlarda konakladılar. Ayrıca, her eyaletin katılımcıları için ayrı çadırların yanı sıra, ücretsiz sabun temin edebilecekleri kendi tuvaletleri de mevcuttu. Tüm bu düzenlemeler, sporcuların organizasyon ve güvenliğinin kusursuz bir şekilde sağlandığı Amerikalılar tarafından yönetiliyordu. YMCA, sporcuların ücretsiz yararlanabileceği geniş bir spor malzemeleri deposu kurdu. Birinci Dünya Savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletleri'nden ordunun ihtiyaçları için gönderilen önemli miktarda spor malzemesi, burada askerlerin eğitimlerinde kullanıldı. Bu örgüt, bireysel üyelerin kişisel eşyaları dışında kalan saha stoklarının bir kısmını ilgili taraflara sunarak ihtiyaçları karşılamaya çalıştı. Depoda, cirit, atlama direkleri, diskler, raflar, çubuklar, engeller, bantlar, paspaslar, halatlar, dambıllar, çubuklar, ağırlıklar, beyzbol, basketbol ve futbol malzemeleri ile boks eldivenleri gibi çeşitli ekipmanlar yer aldı. Saha malzemelerinin geri kalanı ise doğrudan oyunların sahasında kullanıldı. Sporcular için her şey titizlikle düzenlenmiş ve onların ihtiyaçlarına en iyi şekilde cevap verecek şekilde hazırlanmıştı.⁶²

Müttefikler Arası Oyunlar'ın spor programında ise askeri faaliyetler (tabanca atışı, halat çekme ve el bombası atma), takım sporları (beyzbol, basketbol, kriket, futbol, rugby ve su topu), bireysel sporlar (atletizm, binicilik, golf, yüzme, boks, eskrim, güreş ve tenis) ve ayrıca Arap delegasyonunun (silahlı dansçılar ve atlılar) gösterilerini ve deve yarışını içeren bir kurgu yer aldı.⁶³

Programın işleyişinde pek çok yeni özellik ortaya çıktı. Savaş nedeniyle zayıf düşmüş ya da sadece sınırlı çeşitlilikte spor yapmaya alışmış uluslara haksızlık yapılmasını önlemek için genel bir şampiyona olmaması öngörülmüştü. Herhangi bir spor dalında özellikle yetkin olan herhangi bir ülke sadece o spor dalında yarışmaya katılabilecek, özel bir şampiyonluk şansı elde edebilecek ve başarılı olduğu takdirde, liyakatin tanınmasından kaynaklanan memnuniyeti kazanabilecekti. Olimpiyatlarda alışlagelmiş prosedürden bu şekilde ayrılmanın Elwood S. Brown'un tertip ettiği Uzak Doğu Oyunlarında oldukça başarılı olduğu kanıtlanmıştı. Puanlama yapılırken form dikkate alınmıyordu. Sadece bir katılımın olduğu her spor dalı bir gösteri etkinliği haline geldi ve

⁶⁰ *The Inter-Allied Games*, 60; Mittag, Wu, "Friendship through Sport", 89; Terret, "The Military "Olympics", 24.

⁶¹ *The Inter-Allied Games*, 49.

⁶² Tomáš Tlustý, "Americká YMCA a její sportovní aktivity před a v průběhu Pershingovy olympiády", *Studia Kinanthropologica*, 17/1, (2016), 56.

⁶³ Sabine Chavinier-Réla, "Inter-Allied Games", 1914-1918-online. *International Encyclopedia of the First World War*, Ed. Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer Keene, Alan Kramer, and Bill Nasson, Berlin: Freie Universität, 2021, 1-3; "Making Ready for Allied Field Meet", *Arizona Republican*, 19 April 1919, 2; "Complete Program for Inter-Allied Games", *Norwich Bulletin*, 19 April 1919, 3.

her ülke bir gösteri düzenleyebildi. Ayrıca kazananın olmadığı plan, halkları arasında belirli oyunları tanıtmak isteyen birçok ülkeyi, bu belirli sporlarda yıllarca uzmanlaşmış ülkelere karşı takım kurmaya teşvik etti. Amaç olağanüstü rekorlardan ziyade çok sayıda katılımın sağlanmasıydı.⁶⁴

Orduların yaşadığı muazzam insan kayıpları göz önüne alındığında, davete katılım sağlayan ülke sayısı son derece sevindiriciydi. Bazı uluslar büyük dezavantajlarla karşı karşıya kalmıştı. Sekiz yıl süren yıkıcı savaşın ardından Sırbistan, sporcularını temsil edecek kişileri bulmakta zorluk çekti. Çekler jimnastiği desteklemiş, ancak Avusturya tarafından uzun süredir sporu teşvik etmekten caydırılmışlardı. Yine de pek çok ulus temsil edilmek için büyük çaba sarf etti ve bu da oyunların geliştirmeyi amaçladığı iyi sportmenlik ruhunu teşvik etti. Çekoslovakya, futbol dalında şampiyon olan ve 1908'den 1918'e kadar Avusturyalılar tarafından boykot edilen Prag takımını gönderdi. Eskrimde de mükemmel bir performans sergileyen bu ülke, tenis müsabakalarında ise yeterli antrenman yapamamıştı çünkü 1914'ten beri ülkede tenis topu bulunmuyordu. Fransa, muazzam asker kaybına rağmen, önemli bir başarı gösterdi. Ordusunu sporcular için taradı, kapsamlı eleme yarışmaları düzenledi ve birçok atletizm federasyonunun iş birliğini sağladı. Sonuç olarak hemen hemen her spor dalında en büyük katılımcılardan biri oldu.⁶⁵

On beş gün süren müsabakalar boyunca, açılış gününde 90.000 ve kapanış törenlerinde 30.000 olmak üzere yaklaşık 500.000 seyirci sporcuları izlemek için bir araya geldi. On sekiz ülkeden 1.500'den fazla erkek sporcu yirmi dört spor dalını içeren bir programda yer aldı.⁶⁶ Programda listelenen yirmi dört ayrı etkinlikten on ikisinde ABD, altısında Fransa, üçünde İtalya, ikisinde Avustralya ve birinde ise Belçika askeri sporcuları ülkeleri adına birincilik kazandı.⁶⁷

Müttefikler Arası Oyunların Olimpiyatlarla İlişkisi

Müttefikler Arası Oyunların ABD askeri tarihinin yanında Olimpiyat hareketiyle de bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür. Olimpiyat tarihinde bakıldığında son olimpiyatlar 1912 yılında Stockholm'de yapılmış, 1916 yılında Berlin'de yapılması planlanan Olimpiyatlar ise Birinci Dünya Savaşı sebebiyle gerçekleşmemişti.

1920 yılında Olimpiyatların yapılıp yapılmayacağı hususunda bir belirsizlik hâkimken, Birinci Dünya Savaşı sonrasında ABD'nin Müttefikler Arası Oyunların yapılacağını duyurması, bu oyunlar ile olimpiyatlar arasında bir anlam karmaşasını ortaya çıkardı. Öyle ki o dönemin basınına yansıyan bazı haberlerde oyunlardan olimpiyat adıyla bahsedilmiş ve oyunlar için "Askeri Olimpiyatlar"⁶⁸ ya da "Pershing Olimpiyatları"⁶⁹ gibi tabirler kullanıldı.⁷⁰

Normal şartlarda bu oyunlar Mütareke döneminde çeşitli nedenlerle terhis edilmeleri ve derhal evlerine dönmeleri mümkün görülmeyen ve büyük birlikleri Fransız topraklarında toplanan çeşitli ordulara mensup askerlerin zorunlu boş zamanlarını sağlıklı ve eğlenceli bir şekilde geçirmelerini sağlamak üzere tasarlandı. Ancak bazı çevreler, bu oyunlardan "Askeri Olimpiyatlar" olarak bahsedip, normal Olimpiyatların yerini bir yıl önce alması gerektiğini öne sürerek kamuoyunu yanıltmaya çalıştı.⁷¹

Bu durum Olimpiyat kurumunu rekabet riskiyle karşı karşıya bıraktı. Müttefikler Arası Oyunlar, Olimpiyatlarla neredeyse aynı programa sahip olup, mağlup ülkelerin boykotuna rağmen katılacak ulus sayısı yakın düzeyde olarak 1920 Anvers Olimpiyatları'ndan bir yıl önce gerçekleşecekti. Gelişmelerden rahatsız olan modern olimpiyatların kurucusu ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (UOK) başkanı olan Pierre de Coubertin, 25 Ocak 1919 tarihinde hem Amerikalı hem de Fransız yetkililere bir protesto mektubu göndererek yaşanan gelişmelerden duyduğu rahatsızlığı dile getirdi.⁷²

⁶⁴ *Service with Fighting Men*, 49.

⁶⁵ *Summary of World War Work of the American Y.M.C.A.*, 143-144; *Service with Fighting Men*, 49.

⁶⁶ Lewis, "The Military Olympics at Paris, France, 1919", 172.

⁶⁷ *The Inter-Allied Games*, 176c.

⁶⁸ André Glarner, "Les Olympiades Militaires Au Stade Pershing", *Excelsior*, 23 Juin 1919, 6-7; Bernard Laffon, "Les Jeux Interalliés", *Le Radical*, 15 Juin 1919, 2; "Les Olympiades Militaires", *Lécho de France*, 7 Avril 1919, 3; *La Liberté*, 30 Mars 1919, s.3; *L'Auto*, 11 Avril 1919, 3; "Les travaux du Stade Pershing", *Le Journal du Peuple*, 18 Février 1919, 4.

⁶⁹ "Les Olympiades Pershing", *Excelsior*, 23 Juin 1919, 3; "Les Olympiades Militaires Interalliés", *Paris Journal*, 13 Avril 1919, 4.

⁷⁰ *Tous Les Sports*, 21 Mars 1919, 2.

⁷¹ Pierre de Coubertin, *Memoires Olympiques*, Lausanne: Bureau International de Pédagogie Sportive, 1931, 158.

⁷² Terret, "Les quatre enjeux des Jeux interalliés de 1919", 131.

Olayı açıklığa kavuşturmak için Müttefikler Arası Oyunların mimarı ve YMCA'nın Atletizm Direktörü Elwood S. Brown, Pierre de Coubertin'e 3 Şubat 1919 tarihli şu mektubu gönderdi:

"YMCA'nın 1919'da Fransa'da Olimpiyat düzenleme kararı almasını protesto eden 25 Ocak tarihli mektubunuz alınmıştır. Söz konusu oyunlar, YMCA tarafından değil, Amerikan Seferi Kuvvetleri Başkomutanı tarafından, ABD'nin birlikte olduğu ülkelerin ordularınının Başkomutanlarına yapılan davet sonucunda gerçekleşecektir. Oyunlar tamamen askeri bir olaydır ve yalnızca mevcut savaş sırasında hizmet görmüş erkeklere açıktır. Bu toplantı hiçbir şekilde Olimpiyat Oyunları'nın rakibi değildir, onun yerine geçmesi düşünülmemiştir. General Pershing'in mektubunda oyunlardan "Müttefiklerarası Atletizm Toplantısı" olarak bahsedildiğine ve resmi olarak "Müttefiklerarası Oyunlar" olarak adlandırıldığına dikkatinizi çekebilir miyim? Bazı gazete haberlerinde açıklayıcı terim olarak "Olimpiyat" kelimesi yer aldı. Bunun her yerde oldukça yaygın olarak yapıldığını gözlemliyorum. Olimpiyat kelimesinin kullanımı, görünür bir şekilde AEF ve YMCA açısından tamamen gayri resmi ve yetkisizdir."⁷³

Elwood S. Brown'un, Amerikalıların "olimpik" veya "olimpiyat" terimlerinin resmi olarak kullanımına kesinlikle izin vermeyeceklerine dair Coubertin'e verdiği güvence, gerilimi sona erdirmenin yanı sıra UOK ve YMCA arasında yeni bir sayfanın açılmasına vesile oldu. Birinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı yıkımlar ve toplumsal çöküş, böylesine hızlı bir yeniden başlangıcı önemli ölçüde sorgulatmıştı. Bu bağlamda Müttefikler Arası Oyunlar, 1920'de Anvers'te savaş sonrası ilk Olimpiyat Oyunlarının organizasyonu için bir test niteliğindedi ve Coubertin'in de yakın takibindeydi.⁷⁴

En çok dile getirilen endişelerden biri, savaş sırasında yaşanan ölümler ve hayatta kalanların fiziksel durumuydu. Oyunlardaki katılımcı sayısı ve sporcuların kalitesi, tüm bu endişeleri gidermesi bakımından son derece önemliydi. Bu doğrultuda Müttefikler Arası Oyunlar beklenildiği üzere kas gücü ve sportif ruhun düşüşte olmadığını ortaya koydu.⁷⁵

Müttefikler Arası Oyunlar'ın en önemli etkilerinden biri, UOK ile YMCA arasındaki ilişkileri, Pierre de Coubertin ve Elwood S. Brown gibi önde gelen iki figür aracılığıyla bir süreliğine yeniden canlandırmak oldu. Bu oyunlar, iki kurum arasında iş birliği ve karşılıklı anlayışın gelişmesine katkı sağladı.⁷⁶

Oyunlar büyük bir başarı kazandı ve Coubertin, Brown'ın organizasyon yeteneklerinin YMCA'nın "herkes için oyun" konseptiyle birleştiğinde UOK için önemli bir değer olabileceğini hemen fark etti. Oyunlardan sonra Brown, Amerika'ya döndü ve Eylül 1919'da YMCA'nın Yurtdışı Departmanı Beden Eğitimi Sekreteri olarak atandı ve 1920'de UOK için ilk görevine başladı. Mart 1920'de hem UOK hem de YMCA temsilcisi olarak Güney Amerika'ya gitti ve geniş kapsamlı seyahatler sonucu iki yılda bir düzenlenecek Güney Amerika Oyunları'nı planlayan bir Güney Amerika Atletizm Federasyonu kurmayı başardı. Brown, Ağustos 1920'deki Anvers'te düzenlenen UOK oturumunda YMCA ağının Olimpiyat mesajını yaymada yardımcı olabileceğini ve Bölgesel Oyunlar fikrini sundu. 1922'de Buenos Aires'te ilk Güney Amerika Oyunları'nın düzenlenmesini önerdi ve Hindistan'da bir Hindu Oyunları yapılması fikrini ortaya attı.⁷⁷

Coubertin, Brown'un yeteneklerinden ve fikirlerinden giderek daha fazla etkilendi ve UOK ile YMCA arasındaki bağları güçlendirmek amacıyla UOK'un 1921 Lozan oturumunda ve 1922 Paris oturumunda bir konuşma yapması için davet etti. Brown, bu oturumlarda yaptığı konuşmalarda dünya turunda sporla ilgili birçok temas kurduğundan bahsetti. Bölgesel Oyunlar için dört-beş farklı bölge önerdi ve yine "herkes için oyun" temasını vurguladı. Tam da UOK ile YMCA arasında olumlu ve anlamlı gelişmelerin yaşandığı bu süreçte Elwood S. Brown hayatını kaybetti. Ölümünden sonra UOK ile YMCA arasındaki yakın ilişki azaldı. Ortada herhangi bir tartışma ya da büyük bir anlaşmazlık yoktu; sadece Elwood S. Brown'ın başlattığı işi devam ettirecek onun kalibresinde bir adam yoktu.⁷⁸

⁷³ Tlustý, "Americká YMCA a její sportovní aktivita", 55.

⁷⁴ Terret, "Les quatre enjeux des Jeux interalliés de 1919", 130-131.

⁷⁵ Coubertin, *Memoires Olympiques*, 158.

⁷⁶ Terret, "The Military Olympics", 28.

⁷⁷ Buchanan, "Elwood S. Brown: Missionary Extraordinary", 12.

⁷⁸ Terret, "The Military "Olympics", 29; Buchanan, "Elwood S. Brown: Missionary Extraordinary", 12.

Oyunların Diplomatik İlişkilere Etkisi

Müttefikler Arası Oyunların başta ABD olmak üzere tüm katılımcı ülkeler için önemli kazanımlar sağlamıştı. Bu büyük spor etkinliğinin düzenlenmesinin nedeni, Birinci Dünya Savaşı'nın sonrası ateşkes sırasındaki özel durumdu. Savaşa girdiğinde nispeten küçük bir profesyonel orduya sahip olan ABD, kapsamlı seferberlik çabaları sayesinde yaklaşık iki milyon asker toplayabildi. Bunların yaklaşık 1,2 milyonu Kasım 1918'de Batı Cephesinde konuşlanmıştı. Taşıma kapasitesi, terhis sırasında tüm askerlerin ABD'ye zamanında geri gönderilmesine yetmedi. Siyasi durum göz önüne alındığında, başlangıçta Avrupa'da daha büyük bir birlik bırakmak istiyorlardı.⁷⁹

Bu çerçevede YMCA'nın Atletizm Departmanı Direktörü Elwood S. Brown'un "*Terhis Dönemi için Önerilen Atletizm Programı*" önemli bir çözüm sunmuştu. Savaş sona erdiğinde yaşanacak olan gevşeme dönemine ordunun hazırlıklı olması gerekiyordu. Savaş sonrası dönemin ahlaki ayartmalara elverişli olduğu her türlü düzensiz aktiviteden kaçınılması gerektiğini belirtilmişti. Savaşın sona ermesiyle birlikte, aylarca yüksek fiziksel faaliyetlerle meşgul olan orduya hiçbir zihinsel, ahlaki ya da sosyal program yeterli gelmeyeceğinden Müttefikler Arası Oyunların çare olabileceği vurgulandı.⁸⁰

Bu program AEF için kabul edilebilir bir argümandı. Öyle ki Amerikan ordusu 1916 yılında Meksika ile çatışma sırasında ortaya çıkan zührevi hastalık salgınıyla uğraşmak zorunda kalmıştı. Ve Amerikan askeri yetkilileri Fransız kadınlarının çekiciliği göz önünde bulundurulduğunda aynı sorunun burada da yaşanabileceğinden korkuyordu. Bu nedenle Müttefikler Arası Oyunların askerler için fiziksel ve sosyal açıdan daha kabul edilebilir bir yaşam tarzına dönmek üzere arındırıcı bir rolü olacağına ve askerlerin cinsel, entelektüel ve fiziksel enerjilerini kontrol ederek geçiş döneminin tehlikelerini sınırlayacağına inanılıyordu.⁸¹

Bunun yanında, Müttefikler Arası Oyunlar, AEF'nin Avrupa'daki desteği ve YMCA Atletizm Departmanı'nın teşviğiyle, sporun demokratikleşmesi ve atletizmin uluslararası boyut kazanması ideallerini ortaya koydu.⁸² Amerikan askerinin Fransa'da kalması, Avrupa'nın gerçek erkekliğe karşı tutumunun değişmesine büyük ölçüde katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda Avrupalıların spora olan bakışını da değiştirdi. Hiç kimse rengi, rütbesi veya askeri ya da sivil hayattaki statüsü nedeniyle engellenmedi. Subaylar, boks ve güreş dışında neredeyse her spor dalında erlere karşı yarışmışlardı. Bu nedenle, bırakılan gerçek miras, oyunun evrenselliğine olan inançtı. Herkesin oynayabileceği, herkesin oynaması ve sporun sıradan insanların erişiminde olması gerektiği gösterildi.⁸³

Müttefikler Arası Oyunlar sporun savaş sonunda barışa geçişi kolaylaştıracak bir vasıta olduğunu da ortaya koymuştu. Öyle ki oyunlar uluslararası kardeşliğin göstergesi olarak sunuldu. Elwood S. Brown'a göre, ortak bir amaç için bir araya gelmiş olmalarına rağmen, uzun savaş günleri boyunca çok az kişisel temasta bulunmuş ya da hiç bulunmamış olan askerler, oyunlar sayesinde kısa süresi boyunca birbirlerini yakından tanıma imkânı buldular. Sahada, her yarışmacı rakibini yenmek için elinden geleni yaparken, bunu uluslararası atletizm karşılaşmalarında sportmence bir yoldaşlık ruhu içinde gerçekleştirdiler. Büyük kampta, tek bir çatı altında yaşayan askerlerin bu yeni sosyal ortamda, birbirlerini tanımalarına ve daha derin bağlar geliştirmelerine olanak sağladı.⁸⁴

General John J. Pershing oyunların açılış konuşmasında bu hususa değinerek savaş alanında ulusların ve orduların birliği, oyunlar aracılığıyla daha güçlü bir dostluğa yol açan ve doğal olarak daha büyük şeyler başarmayı sağlayan dostluk bağlarını geliştireceğini ifade etti:⁸⁵

"Sporcuların sunduğu hizmetin farkında olarak, atletik eğitimin zaferi mümkün kılmadaki etkisini düşünürsek, ortak bir amaç için birlikte yaptığımız çalışmaların sonucunun büyük bir turnuva ile kutlanması uygun görünmektedir. Bu turnuvada Müttefik milletlerin sporcularının dostane yarışmalarına katılması, anlamlı bir etkinlik olacaktır. Bu samimi birliktelik sayesinde insanlar olarak

⁷⁹ Mittag, Wu, "Friendship through Sport", 87.

⁸⁰ *Service with Fighting Men*, 40.

⁸¹ Terret, "The Military "Olympics", 25.

⁸² "AEF Commender lauds athletes in address", *The New York Herald*, 22 June 1919, 5.

⁸³ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 127.

⁸⁴ *Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919*, 219.

⁸⁵ *The New York Herald*, 23 June 1919, 4.

birbirimizi daha iyi tanıyabilir ve aynı zamanda ilgili ülkelerdeki fiziksel gelişmelerin ruhunu teşvik edebiliriz.”⁸⁶

Ancak Müttefikler Arası Oyunların başaramadığı şey, eski savaş düşmanlarıyla köprüler kurmaktı. İttifak Devletleri’nden (Almanya, Avusturya, Bulgaristan, Osmanlı Devleti) hiçbiri oyunlara davet edilmedi. Bu nedenle, Birinci Dünya Savaşı’ndaki düşmanlıkların üstesinden gelmek, daha sonraki spor diplomasisi yaklaşımlarında olduğu gibi, bir barış elçisi olarak spor sloganıyla henüz örtüşmüyordu. ⁸⁷

Son olarak Müttefikler Arası Oyunların bazı ülkeler nezdinde bir diplomasi aracı olarak kullanılması da dikkat çekicidir. Romanya ve Çekoslovakya gibi siyasi varlıkları hala belirsiz olan bu devletler, oyunları kimliklerine yüksek görünürlük kazandırmak için bir fırsat olarak gördü. General Pershing’in 9 Ocak 1919 tarihinde ülkelere yaptığı davet çağrısına ilk yanıtı Romenler verdi. Tüm etkinliklere katılacak sporcuların takımlarını kazanmak için değil, işgale ve çektikleri acılara rağmen ahlaki ve fiziki olarak her zaman güçlü olduklarını göstermek için gönderdiler.⁸⁸ Yeni kurulan Çekoslovakya ise 100.000 askerinin hala Sibiry’a da beklemesine, ülkenin neredeyse tüm cephelerde birlik bulundurulmasını gerektiren düşmanlar tarafından kuşatılmış olmasına ve güneyden gelen Rus ordularının varlığını tehdit eder gibi görüldüğü anlar olmasına rağmen güçlü bir takımla katılması dikkate değerdi.⁸⁹ Bunun yanında Müttefikler Arası Oyunları erkeklerin gelecekte ihtiyaç duyacakları moral ve fiziksel gücü geliştirmek için bir olanak olarak gören Brezilya, davetin şartlarına az çok uyararak katılımı savaş zamanındaki dostane ilişkilerinin devamı olarak gören Belçika ve Fransa, ya da zafer duygusunun uzatılması olarak gören Yunanistan oyunları diplomasiinin bir vasıtası olarak kabul etti.⁹⁰

Sonuç

Paris’te düzenlenen Müttefikler Arası Oyunlar, Birinci Dünya Savaşı’nın hemen ardından birlik ve uzlaşma ideallerini simgeleyen önemli bir uluslararası spor etkinliği olarak tarihteki yerini aldı. Müttefik kuvvetler tarafından düzenlenen bu oyunlara aralarında ABD, Fransa, İtalya ve Belçika’nın da bulunduğu 18 ülkeyi temsil eden 1.500’den fazla sporcu katıldı. Sporcular atletizmden yüzmeye, bokstan tenise kadar çeşitli disiplinlerde hem bireysel hem de takım olarak mücadele etti.

Müttefikler Arası Oyunlar klasik bir dizi atletik yarışma olarak gözükse de bunun ötesine geçmeyi başardı ve Birinci Dünya Savaşı’nın yıkımının ardından barış ve iş birliği için kolektif arzunun güçlü bir sembolü haline geldi. Oyunları karakterize eden dostluk ve karşılıklı saygı, sporun uluslararası iyi niyet ve anlayışı geliştirme potansiyelini ortaya koydu. Bu etkinlik, savaşın getirdiği yıkımın ardından insanlığı yeniden bir araya getirmenin, birlik ve dayanışmayı teşvik etmenin bir yolu olarak büyük önem taşıyordu.

ABD ordusu, sivil bir kuruluş olan YMCA ile ortaklaşa olarak, tüm aşamalardan sorumlu ana organizatörlerdi. O dönemde Fransız topraklarında uluslararası bir spor etkinliği düzenlemek ABD’nin farklı amaçlarına hizmet etti. Kaynaklarda çokça bahsedilen ahlak ve boş zaman değerlendirme kaygılarının yanı sıra, savaş sonrası dönemde ortaya çıkan yeni siyasi konjonktürde bir güç imajı oluşturma çabası da bu amaçlar arasında yer aldı.

Müttefikler Arası Oyunların sahnelenmesi ve elde edilen iyi sonuçlar, ülkelerin imajını uluslararası alanda yansıtmak için bir araç olarak da görüldü. Hem etkinliklerle ilgili resmi yayınlar ve raporlarda hem de basında yayımlanan makalelerde, bu etkinliğin ülkeler arasındaki etkileşim ve dostluğun gelişmesine katkıları vurgulandı ve ilgili taraflar arasındaki uluslararası ilişkilerin dinamikleri öne çıkarıldı.

Her ne kadar Müttefikler Arası Oyunların Olimpiyatlarla doğrudan bir bağlantısı olmasa da, birçok spor dalını içermesi, spor ve barış temasını işlemesi ve sporcuların uluslararası arenada yeniden buluşmasına katkıda bulunması açısından benzerlikler taşımaktaydı. Bu oyunlar, savaş sonrası sporun canlanmasına ve popülerleşmesine katkı sağladı ve UOK ile YMCA arasındaki kısa süreli iş birliği sayesinde küresel çapta yeni organizasyonlara kapı araladı.

Ayrıca, Müttefikler Arası Oyunlar bazı sporcular için Olimpiyatlara hazırlık aşamasını oluşturdu. Bu oyunlara katılan birçok sporcu daha sonra Olimpiyatlarda da yarıştı. Bu durum, oyunların sporcular için önemli bir

⁸⁶ “AEF Commender lauds athletes in address”, 5.

⁸⁷ Mittag, Wu, “Friendship through Sport”, 90.

⁸⁸ “Aujourd’hui commencent les jeux”, *L’Auto*, 23 Juin 1919, 1.

⁸⁹ *The Inter-Allied Games*, 60.

⁹⁰ Terret, “The Military “Olympics”, 24.

deneyim ve hazırlık aşaması olmasını sağladığı gibi, Birinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerinin bedensel kuvveti ve sportif ruhu olumsuz etkilemediğini de gösterdi. Müttefikler Arası Oyunlar, sporun iyileştirici gücünü ve insanlığı yeniden bir araya getirme potansiyelini gözler önüne sererek tarihe geçti.

Finansal Destek ve Teşekkür/Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması/Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

KAYNAKÇA

"AEF Commender lauds athletes in address", *The New York Herald*. 22 June 1919.

"Aujourd'hui commencent les jeux", *L'Auto*. 23 Juin 1919.

"Break Ground for Pershing Stadium for Allied Games", *Albuquerque Morning Journal*. 1 March 1919.

Buchanan, Ian. "Elwood S. Brown: Missionary Extraordinary", *Journal of Olympic History*. 6/3, (Fall 1998): 12-13.

Chavinier-Réla, Sabine. "Inter-Allied Games", 1914-1918-online. *International Encyclopedia of the First World War*. Ed. Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer Keene, Alan Kramer, and Bill Nasson, Berlin: Freie Universität, 2021: 1-3.

"Complete Program for Inter-Allied Games", *Norwich Bulletin*. 19 April 1919.

Coubertin, Pierre de. *Memoires Olympiques*. Lausanne: Bureau International de Pédagogie Sportive, 1931.

Gilbert, Martin. *The First World War: A Complete History*. New York: Henry Holt and Company, 1994.

Glarnier, André. "Les Olympiades Militaires Au Stade Pershing", *Excelsior*. 23 Juin 1919.

"Herkes İçin Oyun- YMCA'nın Dünya Hakkındaki Oyun ve Spor Programı", *Spor Alemi*. 26, 4 Kasım 1920.

Hübner, Stefan. "Muscular Christianity and the Western Civilizing Mission: Elwood S. Brown, the YMCA, and the Idea of the Far Eastern Championship Games", *Diplomatic History*. 39(3), (June 2015), 532-557.

Laffon, Bernard. "Les Jeux Interalliés", *Le Radical*. 15 Juin 1919.

"L'Amerique offre aujourd'hui a la France le Stade Pershing", *L'Auto*. 22 Juin 1919.

"Les Olympiades Militaires", *Lécho de France*. 7 Avril 1919.

"Les Olympiades Militaires Interallies", *Paris Journal*. 13 Avril 1919.

"Les Olympiades Pershing", *Excelsior*. 23 Juin 1919.

"Le Stade Pershing en construction", *L'Intransigeant*. 17 Février 1919.

"Les travaux du Stade Pershing", *Le Journal du Peuple*. 18 Février 1919.

Lewis, Guy. "The Military Olympics at Paris, France, 1919", *Physical Educator*. 31/4, (1974): 172.

"Making Ready for Allied Field Meet", *Arizona Republican*. 19 April 1919.

Mason, Tony. "The military, sport and physical training", *Routledge Handbook of Sports Development*. Ed. Barrie Houlihan and Mick Green, Routledge, 2011: 42-50.

"Million Athletes in Inter-Allied Games", *Perth Amboy Evening News*. 11 April 1919.

Mittag, Jürgen, Danlin Wu. "»Friendship through Sport«. Inter-Allied Games und Military World Games als transnationale Sportgroßereignisse des Militärs", *Der Sport des Militärs Perspektiven aus Forschung, Lehre und Praxis*. Berlin: Walter de Gruyter GmbH, 2023: 85-106.

Official Athletic Almanac of American Expeditionary Forces 1919, Championships and Inter-Allied Games. Ed. Wait J. Johnson, Elwood S. Brown, New York: American Sports Publishing Company, 1919.

"Paris to have great athletic meet", *The West Virginian*. 7 May 1919.

"Pershing Stadium to be Scene of Inter-Allied Athletic Championship", *The Chickasha Daily Express*. 31 March 1919.

Peterson, Horace Cornelius. *Propaganda for War: The Campaign Against American Neutrality, 1914-1917*. Norman: University of Oklahoma Press, 1939.

Service with Fighting Men: An Account of the Work of the American Young Men's Christian Associations in World War. Ed. William Howard Taft, Frederick Harris, Frederic Houston Kent, William J. Newlin, Volume 2, New York: Association Press, 1922.

"Soldiers Will Hold Monster Athletic Meet", *The Cordova Daily Times*. 3 May 1919.

Summary of World War Work of the American Y.M.C.A.: With the Soldiers and Sailors of America at Home, on the Sea, and Overseas. The International Committee of Young Men's Christian Associations, 1920.

"Stage Inter-Allied Games in June in Pershing Stadium", *The Montgomery Advertiser*. 29 February 1919.

Terret, Thierry. "Les quatre enjeux des Jeux interalliés de 1919", *L'Empreinte de Joinville, 150 ans de sport*. Les Cahiers de l'INSEP, hors-série, (2003): 121-137.

_____, "The Military 'Olympics' of 1919, Sport, Diplomacy and Sport Politics in the Aftermath of World War One", *Journal of Olympic History*. 14/2, (August 2006): 22-31.

The Inter-Allied Games. Paris 22nd June to 6th July 1919, Paris: The Games Committee, 1919.

Tlustý, Tomáš, "Americká YMCA a její sportovní aktivity před a v průběhu Pershingovy olympiády (American YMCA and Its Sports Activities Before and During Inter-allied Games)", *Studia Kinanthropologica*, 17/1, 2016: 49-60.

_____, "Českoslovenští sportovci a jejich účast na Pershingově olympiádě", *Studia sportiva*, 11/1, 2017: 68-79.

"YMCA'nın Türkiye Hakkında Terbiye-i Bedeniye Programı", *Spor Alemi*. 28, 2 Aralık 1920.